

ساخت و هنجاریابی آزمون تشخیص اختلال در نوشتن املا برای پایه های سوم و چهارم مقطع ابتدایی در شهرستان سبزوار

احمد رضا ربانی حسن آباد

روانشناسی و آموزشی کودکان استثنایی، دانشگاه آزاداسلامی واحد تهران مرکز

چکیده

از جمله اقداماتی که برای تشخیص کودکان دارای اختلالات یادگیری ضروری به نظر می رسد، ساخت و تهیه ابزارهایی است که به وسیله آنها بتوان این افراد را شناسایی کرده، نوع اختلال آنها را تشخیص داده و در جهت درمان آنها کوشش های ضروری را به عمل آورد. علاوه بر این، ضروریست که مسئولین تعلیم و تربیت و متولیان آموزش و پرورش اقداماتی جهت تهیه و ساخت آزمون هایی جهت تشخیص و شناسایی انواع اختلالات دانش آموزان همت گمارند. طی بررسی های صورت گرفته در ایران پژوهشی جهت ساخت و هنجاریابی آزمون تشخیص اختلال املا صورت نگرفته است. پژوهش حاضر نیز در همین جهت قصد دارد آزمونی را جهت تشخیص اختلال نوشتن املا برای دانش آموزان پایه سوم و چهارم مقطع ابتدایی تهیه و هنجاریابی کند. به منظور تهیه آزمون تشخیص اختلال املا، غلط های املائی دانش آموزان بررسی شد؛ و نتایج حاکی از اینست که بیشترین غلط املائی در پایه سوم مربوط به حیطه دقت (۳۷٪) و سپس حافظه بینایی (۲۰٪) می باشد. در پایه چهارم بیشترین غلط ها مربوط به دقت (۳۷/۵٪) و حافظه بینایی (۲۴٪) بود.

واژه های کلیدی: اختلال در نوشتن املا، آزمون تشخیص اختلال در نوشتن املا

مقدمه

ناتوانی های یادگیری به معنای وجود اختلالی در یک یا چند فرآیند روانشناختی پایه می باشد که به فهم یا استفاده از زبان نوشتاری و یا گفتاری مربوط می شود که می تواند به شکل عدم توانایی کامل در گوش کردن، فکر کردن، صحبت کردن، خواندن، نوشتن، هجی کردن یا محاسبات ریاضی ظاهر می شود (طوسی ۱۳۷۰). شمار دانش آموزانی که دچار برخی از مشکلات رفتاری یا تحصیلی هستند، قابل توجه است. شیوع دانش آموزان دچار اختلال خاص یادگیری بین ۴ تا ۱۲ درصد گزارش شده است (تبریزی ۱۳۷۹). از جمله انواع اختلالات یادگیری باید از اختلال در نوشتن بخصوص اختلال در املا نام برد. امر نوشتن بعنوان وسیله ای در بیان، عالی ترین مهارت زبانی انسان و پیچیده ترین آنهاست. عمل نوشتن در واقع با چند مهارت بسیار مشخص، از جمله توانایی نگهداری موضوع در ذهن، تنظیم موضوع به صورت کلمه ها، ترسیم گرافیکی شکل هر حرف و کلمه، بکارگیری صحیح ابزار نوشتن و داشتن حافظه دیداری و حرکتی کافی سروکار دارد (طوسی ۱۳۷۰). معمولا مشکلات نوشتن در کودکان با صدمات مغزی و کودکان با نارسایی های ویژه یادگیری دیده می شود. از اصطلاح دیس گرافی برای این کودکان استفاده می شود که اغلب آیینی نویسی داشته و بدخط هستند (سیف نراقی ۱۳۷۹). بنابراین چنانچه کودکی در یادگیری این فعالیتها ناتوان باشد احتمالا دارای نقیصه ای است و باید در حیطه مورد نیازش به مساعدت وی شتافت در غیر این صورت مانع پیشرفت آتی کودک خواهد شد (رونقی، خانجانی-وثوقی، رهبری ۱۳۷۷). همچنین نقص در املا و نوشتن باعث ضعف در انشاء، فارسی و درک مسائل ریاضی نیز می شود. بدیهی است که ضعف درس املا باعث افت تحصیلی دانش آموزان و در نتیجه افزایش آمار مردودین می شود و ازین طریق خسارت جبران ناپذیری به دولت وارد می شود. این تعداد زیاد مردودین باعث ایجاد آسیب پذیرترین قشرهای جامعه می شوند. پیشرفت در هجی کردن و املا نویسی تحت تاثیر تجارب دانش آموز در خواندن، دستخط، سخن گفتن و ترکیب نوشته بعلاوه آنچه او در زمان هجی کردن انجام می دهد، می باشد (رهبری ۱۳۷۷).

مواد و روش ها

مطالعه حاضر از نوع توصیفی تحلیلی می باشد که روی ۳۰۰ دانش آموز پایه سوم ابتدایی (۱۵۰ دختر و ۱۵۰ پسر) و ۳۰۰ دانش آموز پایه چهارم ابتدایی (۱۵۰ دختر و ۱۵۰ پسر) صورت گرفته است. این تعداد دانش آموز از بین ۶۷ دبستان موجود در شهر سبزوار انتخاب شدند. سپس با مراجعه به دفتر نمرات کلاسی درس املا در هر کلاس از هر پایه ۴۰ نفر از کسانی که میانگین نمرات کلاسی آنها پایین تر از ۱۲ بود (۲۰ پسر و ۲۰ دختر) به عنوان گروه ضعیف و ۴۰ نفر از کسانی که میانگین نمرات درسی آنها بالاتر از ۱۸ بود (۲۰ پسر و ۲۰ دختر) به عنوان گروه قوی انتخاب شدند و آزمون پیشنهادی روی آنها اجرا شد.

ابزار اندازه گیری

آزمون: از آنجا که آزمون استاندارد برای تشخیص اختلال نوشتن املا در ایران وجود ندارد لذا متن آزمون به گونه اب ساخته شد که معرف آزمون دیکته در پایه های سوم و چهارم باشد و علاوه بر آن تمامی موارد اختلال املا نویسی که در کتب مختلف به آنها اشاره شده است را تا حد امکان در بر بگیرد. برای این کار مراحل ساختن آزمون به دو مرحله کلی تقسیم شده که در ذیل به آنها اشاره می شود.

الف) بررسی غلط های املائی دانش آموزان: پس از جمع آموری ۱۴۰ دفتر املا مربوط به پایه چهارم و ۱۴۰ دفتر مربوط به پایه سوم، تمامی غلط های املائی آنها نوشته شد و نوع خطا مشخص گردید.

ب) ساخت آزمون املاء(متن املا): برای تهیه متن املا، از متداولترین غلط های دانش آموزان ۴۰ کلمه انتخاب شد و بر اساس کتاب فارسی پایه سوم و چهارم از درسهای مختلف، جملاتی که کلمات مورد نظر در آنها قرار داشت، جمع آوری و یادداشت گردید و متن مورد نظر تهیه گردید. سپس این متن روی یک کلاس ۲۸ نفره پایه سوم و کلاس ۲۵ نفره کلاس چهارم اجرا گردید و با نظر متخصصین ایرادات و نقایص آن برطرف گردید. در نهایت پس از تهیه متن نهایی، روی ۳۰۰ دانش آموز پایه سوم و ۳۰۰ دانش آموز پایه چهارم اجرا گردید. همچنین این متن جهت بررسی روایی و پایایی روی پروه های قوی و ضعیف هر دو پایه تحصیلی لنجام شد.

برای تجزیه و تحلیل داده ها از روشهای آمار استنباطی جهت مقایسه عملکرد دو گروه ضعیف و قوی و از همبستگی برای بررسی اعتبار و روایی آزمون استفاده شد.

جهت بررسی اعتبار آزمون از روش دونیم کردن آزمون به دو طریق (تقسیم متن آزمون به دو نیمه بالا و پایین و تقسیم متن به دو نیمه پاراگرافهای زوج-فرد) استفاده شد. میزان همبستگی دونیمه از طریق فرمول ضریب همبستگی پیرسون محاسبه گردید و ضریب اعتبار کل آزمون از طریق فرمول اسپیرمن-براون محاسبه شد.

نتایج

نتایج ضریب همبستگی و اعتبار آزمون در دو پایه تحصیلی در جدول ۱ مشاهده می شود. این نتایج نشان میدهد این آزمون از اعتبار مناسبی برخوردار است و همبستگی مناسبی بین دو نیمه متن وجود دارد.

جدول شماره ۱. ضریب همبستگی

پایه سوم		پایه چهارم		همبستگی	شیوه زوج-فرد
قوی	ضعیف	قوی	ضعیف		
۰/۸۸	۰/۹۰	۰/۷۸	۰/۸۸	همبستگی	شیوه زوج-فرد
۰/۹۱	۰/۹۴	۰/۸۷	۰/۹۳	ضریب قابلیت آزمون	
۰/۸۷	۰/۸۸	۰/۷۷	۰/۸۳	همبستگی	شیوه دونیم کردن متن
۰/۹۳	۰/۹۴	۰/۸۷	۰/۹۱	ضریب قابلیت آزمون	

به منظور بررسی روایی محتوایی، متن آزمون را به معلمان مجرب و صاحب نظر شهرستان و همچنین سرگروههای آموزشی مربوط به پایه داده شد. از طرفی جهت بررسی روایی ملاکی، نمرات آزمون را با نمرات ثلث سوم دانش آموزان در درس املا مقایسه گردید و مشخص شد که از روایی مناسب برخوردار است.

آزمون روی ۴۰ دانش آموز جهت بررسی توانایی تشخیص آزمون انجام شد که نتایج آن در جدول شماره ۲ مشاهده می شود. نتایج نشان می دهد میانگین نمرات گروه قوی بیشتر از گروه ضعیف است که این تفاوت نشانگر آن است که این آزمون توانسته دانش آموزان قوی و ضعیف را از هم تفکیک کند.

جدول شماره ۲. آزمون میانگین

پایه سوم		پایه چهارم		میانگین
گروه قوی	گروه ضعیف	گروه قوی	گروه ضعیف	
۱۹/۸۱	۴/۳۰	۱۹/۳۴	۴/۳۲	۱۹/۳۴
۰/۴۷	۴/۳۱	۱/۰۲	۴/۳۱	۱/۰۲
۰/۰۱	۰/۰۰۳	۰/۰۳	۰/۰۰۲	۰/۰۳
Pvalue				

بحث و نتیجه گیری

به منظور تهیه آزمون تشخیص اختلال املا، غلط های املایی دانش آموزان بررسی شد که نتایج نشان داد بیشترین غلط املایی در پایه سوم مربوط به حیطه دقت (۳۷٪) و سپس حافظه بینایی (۲۰٪) می باشد. در پایه چهارم بیشترین غلط ها مربوط به دقت (۳۷/۵٪) و حافظه بینایی (۲۴٪) بود. این نتایج با مطالعه علیخانی و همکاران همخوانی دارد و نشان می دهد بیشترین خطاها مرتبط با حیطه دقت می باشد

همچنین نتایج نشان داد که این آزمون می تواند دانش آموزان مبتلا به اختلال نوشتن را از دانش آموزان عادی تفکیک کند. همچنین این آزمون از روایی محتوایی مناسب برخوردار می باشد.

همچنین با دو نیم گردن متن مشخص شد این آزمون از اعتبار مناسب و قابل قبولی برخوردار است.

از دیگر نتایج اینکه این آزمون توانایی تفکیک دانش آموزان قوی از ضعیف را دارد.

با توجه به شیوع بالای اختلالات املا در دانش آموزان، تهیه آزمونی با اعتبار و روایی مناسب امری ضروری می باشد که میتوان از آن جهت تشخیص زودهنگام این کودکان استفاده کرد تا اقدامات لازم جهت مداخله این کودکان صورت گیرد.

از محدودیت های این مطالعه می توان به کمبود منابع کافی در کشور در زمینه اختلالات املا و عدم همکاری برخی از معلمان و دانش آموزان در اجرای پژوهش اشاره کرد.

پیشنهاد می شود چنین آزمونی جهت تشخیص اختلالات املا در دیگر پایه های تحصیلی تهیه شود و همچنین در دیگر شهرها نیز انجام شود.

منابع

۱. انوشه پور، ابوالفضل (۱۳۷۲). روش تدریس فارسی ابتدایی-تهران-شرکت چاپ و نشر ایران.
۲. تبریزی، مصطفی (۱۳۷۹) درمان اختلالات دیکته نویسی-چاپ ۵- انتشارات فراوان.
۳. سیف، علی اکبر (۱۳۷۴) اندازه گیری و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی-انتشارات آگاه
۴. سیف نراقی، مریم (۱۳۷۲) اختلالات یادگیری-انتشارات امیرکبیر.

۵. سیف نراقی، مریم (۱۳۷۸)- روشهای تحقیق در علوم انسانی با تاکید بر علوم تربیتی-انتشارات بدر
۶. سیف نراقی، مریم (۱۳۷۹)-نارساییهای ویژه یادگیری، چگونگی تشخیص و روشهای بازپروری-انتشارات مکیال
۷. هومن، حیدرعلی (۱۳۷۳) شناخت روشهای علمی در علوم رفتاری-تهران-نشر پارسا